

Семенцов В. І.
Крутських В. С.

Кафедра Військово-Морських Сил командно-штабного інституту застосування військ (сил) Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського, Київ

Логістичне забезпечення Військово-Морських Сил в умовах ведення бойових дій у Чорноморській операційній зоні

Резюме. Розглядається система логістичного забезпечення Військово-Морських Сил Збройних Сил України (далі – ВМС ЗС України), її структура та засади функціонування в Чорноморській морській операційній зоні з метою підвищення рівня ефективності функціонування.

Ключові слова. Система логістичного забезпечення; Військово-Морські Сили; Чорноморська морська операційна зона; збройна агресія Російської Федерації проти України.

Постановка проблеми. ВМС ЗС України є видом ЗС України і здійснює захист держави на морі та з морського напрямку. З початком повномасштабної агресії Російської Федерації (РФ), зокрема на морському напрямку, та для більшої ефективності виконання завдань з логістичного забезпечення в Чорноморській морській операційній зоні під час протистояння у збройній боротьбі проти повномасштабної російської агресії, виникла необхідність мати більш досконалу систему логістичного забезпечення, яка б дала змогу повною мірою виконувати завдання щодо забезпечення в морських операціях ВМС ЗС України.

Проблема полягає в тому, що станом на теперішній час сили логістичного забезпечення ВМС ЗС України не завжди повною мірою та своєчасно можуть забезпечити потреби військ (сил) у морських операціях у Чорноморській морській операційній зоні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вітчизняними фахівцями частково розглядалися питання функціонування та повноти логістичного забезпечення за умов проведення антитерористичної операції (операції Об'єднаних сил) та до 2014 року [1–5].

Проте наразі питання логістичного забезпечення ВМС ЗС України потребують більш детального розгляду ніж у зазначених роботах, а саме з урахуванням практичного досвіду, який набули сили логістичного забезпечення в умовах широкомасштабної збройної агресії РФ проти України, а також у зв'язку з великою інтенсивністю ведення бойових дій, темп ведення яких потребує більшої кількості та ефективності

використання ОВТ та МТЗ. З огляду на зазначене є необхідність у формуванні нових підходів та вирішенні проблемних питань з цим пов'язаних, а саме пошуку нових шляхів постачання та ремонту ОВТ та МТЗ, а також підвищенні ефективності використання ресурсів, кількість яких є обмеженою.

Метою статті є аналіз функціонування існуючої системи логістичного забезпечення ВМС ЗС України в Чорноморській морській операційній зоні в умовах ведення бойових дій та надання рекомендацій для підвищення її спроможностей.

Виклад основного матеріалу. Система логістичного забезпечення оперативного рівня є з'єднувальною ланкою між системами логістичного забезпечення стратегічного і тактичного рівнів та призначена для планування та організації логістичного забезпечення військ (сил) ВМС ЗС України в умовах ведення бойових дій [6].

Основними завданнями логістичного забезпечення ВМС ЗС України є:

визначення потреб в озброєнні та військовій техніці (ОВТ), матеріально-технічних засобах (МТЗ), об'єктах інфраструктури, роботах та послугах для військ (сил) ВМС ЗС України, які залучаються до виконання завдань в операціях (бойових діях);

планування та управління логістичним забезпеченням застосування угруповань військ (сил) ВМС ЗС України;

планування розвитку спроможностей логістики ВМС ЗС України в рамках середньострокового та короткострокового оборонного планування для досягнення гарантованого рівня виконання завдань угрупованнями військ (сил) ВМС ЗС України; планування забезпечення

мобілізаційних потреб ВМС ЗС України на особливий період в ОВТ та МТЗ за рахунок можливостей національної економіки України;

проектування, розроблення (модернізація, модифікація) ОВТ, МТЗ, їх закупівля, постачання, зберігання, технічне обслуговування та відновлення;

забезпечення військ (сил) ВМС ЗС України ОВТ, МТЗ, об'єктами інфраструктури, організація їх експлуатації, використання;

створення запасів ОВТ, МТЗ, їх накопичення, відновлення замість витрачених (втрачених), ешелонування, утримання у стані, який забезпечить своєчасне приведення військ (сил) ВМС ЗС України в готовність до застосування (використання за призначенням) та розосередження відповідно до завдань, які виконуються в ході їх застосування;

організація експлуатації (використання), реалізації, списання та утилізації надлишкових та непридатних до використання ОВТ, МТЗ, об'єктів інфраструктури;

планування та здійснення військових перевезень усіма видами транспорту; розквартирування військ (сил) ВМС ЗС України;

організація харчування, лазне-прального та торговельно-побутового обслуговування особового складу ВМС ЗС України.

На сьогодні до складу системи логістичного забезпечення оперативного рівня ВМС ЗС України входять [7]:

відділ логістики штабу Командування ВМС ЗС України;

командування логістики Командування ВМС ЗС України;

відділи логістики штабів Морського Командування ВМС ЗС України та Командування морської піхоти ВМС ЗС України;

система логістики тактичного рівня Командування Морської Піхоти ВМС ЗС України.

Типова побудова системи логістичного забезпечення оперативного, тактичного та стратегічного рівнів наведена на рис. 1.

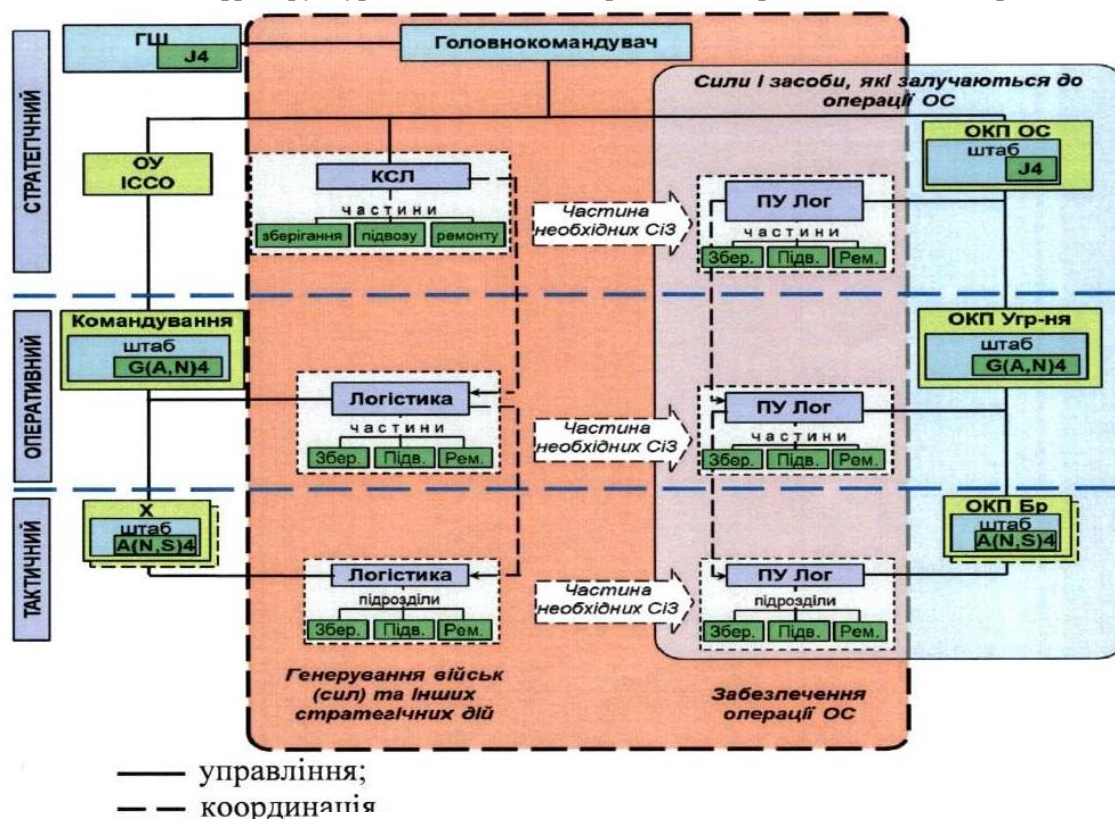

Рис. 1. Система логістичного забезпечення.

На рис. 1 використані позначення:

J4, G(A, N)4, A(N,S)4 – підрозділи штабної логістики відповідного рівня (стратегічний, оперативний, тактичний); ГШ – Генеральний штаб;

ОУ ІССО – оперативне управління інших складових сил оборони;

ОКП ОС – основний командний пункт об'єднаних сил;

ОКП Угр-ня – основний командний пункт угруповання;

ОКП Бр – основний командний пункт бригади; КСЛ – Командування Сил Логістики;

ПУ Лог – пункт управління логістики; СІЗ – сили і засоби.

Система логістичного забезпечення тактичного рівня призначена для планування та організації логістичного забезпечення військових частин (установ, закладів) ВМС ЗС України під час забезпечення військ (сил) ВМС ЗС України в умовах ведення бойових дій [8].

Система логістичного забезпечення розгортається в смугах (районах) дій (розташування) військових частин, підрозділів логістичного забезпечення та включає: військово-морські бази; арсенал мінно-торпедного озброєння; окремий батальйон логістики; дивізіон та ланку суден забезпечення; військові майстерні; інші підрозділи логістичного забезпечення військових частин (установ, закладів) із запасами матеріально-технічних засобів [9].

У морській операції на підрозділи логістичного забезпечення ВМС ЗС України із силами та засобами, які призначені для вирішення завдань логістичного забезпечення підрозділів частини, покладаються наступні основні завдання [10]:

отримання, накопичення до встановлених норм, підвезення та безпосереднє забезпечення підрозділів (особового складу) матеріально-технічними засобами, їх документальний облік;

зберігання та оновлення військових

запасів матеріально-технічних засобів; експлуатація та утримання озброєння і військової техніки, здійснення їх обслуговування, ремонту та відновлення;

організація харчування, лазне-прального та побутового обслуговування, розквартирування;

управління підпорядкованими силами і засобами логістичного забезпечення;

розосередження матеріально-технічних засобів та озброєння і військової техніки з метою недопущення їх знищення під час нанесення авіаційних та ракетних ударів противником.

Забезпечення корабельного угруповання ВМС ЗС України в умовах збройної агресії РФ проти України в Чорноморській операційній зоні організовано таким чином:

планування логістичним забезпеченням здійснюється відділом логістики штабу Морського Командування ВМС Збройних Сил України;

управління логістичним забезпеченням – Командуванням логістики Командування ВМС ЗС України.

Діючий склад системи логістичного забезпечення ВМС ЗС України в Чорноморській операційній зоні наведено у Табл. 1.

Таблиця 1

Склад системи логістичного забезпечення ВМС ЗС України

№ з/п	ППД	Підрозділ	Вид забезпечення
1	м. Одеса	Військово-морська база	Продовольство, паливо-мастильні матеріали, речове забезпечення
2	м. Одеса	Військова майстерня	Причальний фронт, відновлення озброєння і військової техніки
3	м. Очаків	Військова майстерня	Причальний фронт, відновлення озброєння і військової техніки
4	м. Миколаїв	Окремий батальйон логістики	Автотранспортне забезпечення
5	м. Очаків	Арсенал	Мінно-торпедне забезпечення, радіотехнічне озброєння, ракети та боеприпаси

Відновлення справності корабельного ракетно-артилерійського (зенітно-ракетні комплекси, артилерійські установки, системи управління вогнем), мінно-торпедного (торпедні апарати, реактивні бомбометальні установки, системи управління торпедною та бомбовою стрільбою, системи та прилади управління тралами), радіотехнічного озброєння (станції висвітлення повітряної, надводної та підводної обстановки, системи розпізнавання) кораблів та суден здійснюється силами виїзних бригад ДП “Шепетівський РЗ”, ДП “Балаклійський РЗ”, ДВТП “Граніт” (Одеса), ПАТ “ХК “Укрспецтехніка” (Київ),

ДП “Київський науково-дослідний Інститут гідроприладів” (Київ), ДП “Науково-дослідний інститут радіолокаційних систем “Квант-радіолокація” (Київ), ДП “Державне південне виробничо-технічне підприємство” (Миколаїв).

Підприємства м. Миколаєва, які можуть бути залучені до ремонту кораблів, катерів, озброєння і військової техніки наведені у Табл. 2.

Підприємством м. Одеси, яке може бути залучене до ремонту кораблів, катерів, озброєння і військової техніки є відокремлений структурний підрозділ

КЕРІВНИЦТВО ВІЙСЬКАМИ (СИЛАМИ) ОБОРОНИ

“Судноверф Україна” Державного гвинтів, рулів, валопроводів, донно-забортною підприємства “Одеський морський арматури, головних та допоміжних двигунів; торговельний порт” – ремонт суден в доку ремонт та заміна судових трубопроводів і довжиною до 197 м та шириною до 27 м з електрообладнання. доковою вагою не більш ніж 20000 т; ремонт

Таблиця 2

Ремонтні підприємства м. Миколаєва

№ з/п	Назва підприємства	Вид робіт
1	ПАТ “Чорноморський суднобудівний завод”	Судноремонт кораблів, катерів, суден
2	ДП “Миколаївський суднобудівний завод”	Судноремонт кораблів, катерів, суден
3	ВАТ проектно-виробниче підприємство “Мехпромтранс”	Виробництво (без ремонту) підйомного такелажного обладнання
4	ВАТ “Транзас Україна”	Виготовлення електрорадіобладнання на судах
5	ТОВ “Миколаївська судноремонтна група”	Деталі судового машинобудівництва: судові котли; теплообмінні апарати; сосуди під тиском; деталі двигунів суден; судові трубопроводи будь-якого призначення; підйомні пристрої; металоконструкції загального та спеціального призначення; ремонт судового обладнання: заміна труб судових допоміжних та утилізаційних котлів; налаштування автоматики котлів; відновлення клапанів двигунів; ремонт електродвигунів; ремонт насосів, компресорів; ремонт металоконструкцій суден; ремонт трапів, леєрних загороджень; токарні, фрезерні, шліфувальні роботи

Проаналізувавши склад підрозділів логістичного забезпечення можливо зробити висновки:

можливості підприємств національної економіки обмежені та не забезпечують в повній мірі потреби угруповання різнорідних сил у Чорноморській операційній зоні в морській операції в умовах збройної агресії РФ проти України;

запаси МТЗ не забезпечують в повному обсязі вирішення комплексу завдань ВМС ЗС України в умовах збройної агресії РФ проти України;

існує необхідність збільшення об’єктів зберігання (арсенали, бази, склади) озброєння та військової техніки, боєприпасів та МТЗ, необхідних для забезпечення сил угруповання різнорідних сил ВМС ЗС України в Чорноморській операційній зоні;

система логістичного забезпечення сил (військ) ВМС ЗС України не забезпечує накопичення до встановлених норм, ешелонування, безпечного зберігання, розосередження запасів [11];

військові майстерні на даний час не спроможні до проведення ремонтів внаслідок нанесення по ним ракетних ударів;

відсутні самохідні плаваючі майстерні, за допомогою яких можливо здійснювати ремонти за межами пунктів базування або в морі – будь-який вихід із ладу обладнання

потребує повернення корабля в пункт базування.

Враховуючи наведене, спроможності системи логістичного забезпечення ВМС ЗС України та підприємств національної економіки на сьогодні не забезпечують потреби угруповання різнорідних сил в Чорноморській операційній зоні щодо повного, якісного та своєчасного забезпечення ОВТ та МТЗ сили (війська) ВМС ЗС України.

З метою підвищення спроможностей системи логістичного забезпечення в операціях ВМС ЗС України в Чорноморській морській операційній зоні в умовах ведення бойових дій пропонується:

здійснювати накопичення та зберігання озброєння і військової техніки отриманої за рахунок державних закупівель та отримання міжнародної технічної допомоги від країн-партнерів, матеріальних засобів, засобів ураження, вибухових та хімічних речовини в кількості необхідній для ведення бойових дій з врахуванням розосередження та розташування бойових порядків угруповання ВМС ЗС України;

створити мобільні відділення центрів забезпечення, баз, складів та застосовувати їх відповідно до навантаження на систему логістичного забезпечення та врахування розташування бойових порядків угруповання ВМС ЗС України;

продовжити роботу щодо оснащення підрозділів логістики сучасними засобами підвезення та утримання матеріальних засобів, технічного обслуговування і ремонту озброєння і військової техніки [12];

здійснювати окремі види ремонтів ОВТ безпосередньо в пунктах базування (дислокації) військ (сил);

спланувати закупівлю самохідної плаваючої майстерні для ремонту кораблів за межами пунктів базування;

проаналізувати можливості Міністерства інфраструктури України та надати пропозиції щодо передачі водних транспортних засобів та інших об'єктів інфраструктури ВМС ЗС України [10];

почати створення автоматизованої системи управління процесами логістичного забезпечення;

впроваджувати аутсорсинг – часткову передачу цивільним підрядникам функцій логістики із організацією жорсткого контролю за якістю наданих послуг та зниженням їх вартості.

Висновок. На основі проведеного аналізу наведені обґрунтовані заходи, які мають поліпшити якість функціонування системи логістичного забезпечення ВМС ЗС України.

Подальші дослідження у цій галузі доцільно присвятити розробленню математичних моделей та використанню їх для обґрунтування пропозицій щодо вдосконалення системи логістичного забезпечення в операціях ВМС ЗС України в Чорноморській морській операційній зоні.

Матеріал, викладений у статті, доцільно використовувати під час обґрунтування шляхів розвитку системи логістичного забезпечення ВМС ЗС України, а також набуття нею визначених спроможностей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- Іванський В. М., Баранов А. М., Баранов Ю. М. Проблеми логістичного забезпечення Збройних Сил України // Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я : у 5 ч. Ч. V. 2020. С. 104.
- Наконечний О. А. Аналіз умов та факторів, що впливають на ефективність функціонування системи логістики сил оборони держави // Системи управління, навігації та зв'язку. 2019. Т. 3 (55). С. 48.
- Онофрійчук П. В. Нові підходи до обґрунтування рішень у сфері ресурсного та організаційного забезпечення Збройних Сил // Проблеми Науки. 2008. № 4. С. 20.
- Кивлюк В. С., Ганненко Ю. О. Удосконалення системи забезпечення матеріальними ресурсами Збройних Сил України // Social development & Security. 2018. Вип. 2 (4). URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/interconf/article/view/9929> (дата звернення: 09.01.2023).
- Гаврилук І., Мацько О., Дашковський В. Концептуальні основи управління потоками в системі логістичного забезпечення Збройних Сил України // Сучасні інформаційні технології у сфері безпеки та оборони. 2019. № 34. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-42-17> (дата звернення: 09.01.2023).
- Доктрина Командування сил логістики Збройних Сил України “Забезпечення матеріально-технічними засобами, роботами та послугами” від 21.01.2021 р. № ВКП 4-160 (03).01. С. 21.
- Дачковський В. О. Основи логістики : навч. посіб. Київ : НУОУ, 2018. С. 87.
- Доктрина Командування сил логістики Збройних Сил України “Застосування сил логістики” від 04.02.2021 р. № ВКП 4-32 (03).01. С.11.
- Шляхи створення єдиної системи логістики Збройних Сил України за досвідом локальних війн та проведення антитерористичної операції : матеріали конф / НУОУ. Київ, 2018. С. 5.
- Про затвердження Порядку логістичного забезпечення сил оборони під час виконання завдань з оборони держави, захисту її суверенітету, територіальної цілісності та недоторканості : Постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2018 р. № 1208. п. 5.
- Про затвердження Основних положень логістичного забезпечення Збройних Сил України : наказ Міністерства Оборони України від 11.10.2016 р. № 522. п. 2.1.
- Доктрина Командування сил логістики Збройних Сил України “З організації переміщень та перевезень (транспортувань) у Збройних Силах України” від 19.08.2020 р. № ВКП 4-00(03).01. С. 8.

Стаття надійшла до редакції 16.02.2023

Logistic support of the Navy of the Ukrainian Armed Forces in the combat conditions in the Black Sea Operational Zone

Annotation

The Navy of the Ukrainian Armed Forces is a structural part of the Armed Forces of Ukraine that defends the state on the sea and directly from the sea.

With the beginning of full-scale aggression of the Russian Federation, on the sea direct for greater efficiency, the task of logistical security in the Black Sea Marine Operational Zone for an hour of

standing the fighting and the need for a mother to thoroughly perfect the system of logistics security as if it would allow the Navy of the Armed Forces of Ukraine to improve the security in maritime operations in full compliance.

The purpose of the article is to analyze the functioning of the existing system of logistics support of the Naval Forces of the Armed Forces of Ukraine in the Black Sea Marine Operational Zone in the conditions of hostilities and provide recommendations for increasing its capabilities.

With the purpose of increasing its capabilities of the logistics support system in the operations of the Navy of the Armed Forces of Ukraine in the Black Sea maritime operational zone in the conditions of hostilities is proposed:

to accumulate and store weapons and military equipment obtained at the expense of state procurement and receiving international technical assistance from partners;

create mobile branches of support centers, bases, and warehouses and use them in accordance with the load on the logistics support system;

carry out certain types of repairs of military equipment directly at the bases (deployment) of troops (forces);

start creating an automated system for managing logistics processes;

implement outsourcing with the partial transfer of logistics functions to civil contractors and the organization of strict control over the quality of the services provided and their cost reduction.

Keywords. Logistics support system; Naval Forces; Black Sea Maritime Operational Zone; armed aggression of the Russian Federation against Ukraine.